

Universal Declaration of Human Rights - Uzbek, Northern (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ УМУМЖАҲОН ДЕКЛАРАЦИЯСИ

1948 йил, 10 декабрда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 217 А (III) кўрсатмаси орқали қабул қилинган ва эълон қилинган.

Преамбула

Инсон оиласи барча аъзоларига ҳос бўлган қадр-қиммат ҳамда уларнинг тенг ва ажралмас ҳуқуқларини тан олиши эркинлик, адолат ва ялпи тинчликнинг асоси бўлишини эътиборга олиб,

Инсон ҳуқуқларини менсимаслик ва оёқ-ости қилиши одамзод виждонини ўртаётган ваҳшийларча қилмишларга олиб келганини ҳамда кишилар сўз ва маслаҳат эркинлиги соҳиби бўлиб, қўрқув ва муҳтожликдан ҳоли бўлиб яшайдиган дунёни бунёд этиши одамларнинг нуфузли интилиши, деб эълон қилинганлигини эътиборга олиб,

Инсон сўнгги чора сифатида зулм ва истибдодга қарши исён қилиб бош кўтаришига мажбур бўлмаслигининг олдини олиши мақсадида инсон ҳуқуқларни қонун изми билан муҳофаза этилиши зарурлигини эътиборга олиб,

Халқлар ўртасида дўстона муносабатларни ривожлантиришига кўмаклашиши зарурлигини эътиборга олиб,

Бирлашган Миллатларнинг халқлари Уставда инсоннинг асосий ҳуқуқларни, қадр-қиммати ва инсон шахсининг беназирлигига ҳамда эркаклар ва аёлларнинг тенг ҳуқуқлигига ўз ишончларини тасдиқлаганликларни ҳамда катта ҳуқуқ билан ижтимоий тараққиёт ва турмуш шароитини яхшилашга ёрдам беришига қарор қилганликларни эътиборга олиб,

Аъзо бўлган давлатлар Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан ҳамкорликда инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларни ялпи ҳурмат қилиши ва риоя этишига ёрдамлашиши мажбуриятини олганликларни эътиборга олиб,

Ушбу ҳуқуқлар ва эркинликлар тусини ялписига тушуниб олиши мазкур мажбуриятни тўла-тўқис бажарилиши учун жуда катта аҳамиятга эга бўлади.

Бош Ассамблея

Инсон ҳуқуқлари мазкур умумжаҳон декларациясини барча халқлар ва барча давлатлар бажаришига интилиши лозим бўлган вазифа сифатида эълон қилар экан, бундан муддао шуки, ҳар бир инсон ва жамиятнинг ҳар бир ташкилоти ҳаминша ана шу декларацияни назарда тутиб маърифат ва илм йўли билан ушбу ҳуқуқлар ва эркинликларнинг ҳурмат қилинишига ёрдам беришига интилишлари ҳамда миллий ва халқаро тараққийпарвар тадбирла йўли билан ҳам, ушбу ҳуқуқлар ва эркинликларнинг Ташкилотга аъзо бўлган давлатлар халқлари ўртасида ва мазкур давлатларнинг юрисдикциясидаги ҳудудларда яшаётган халқлар ўртасида ялписига ва самарали тан олинишига керак.

1-модда

Барча одамлар эркин, қадр-қиммат ва ҳуқуқларда тенг бўлиб туғиладилар. Улар ақл ва виждон соҳибидирлар ва бир-бирларига биродарларча муомала қилишлари зарур.

2-модда

Ҳар бир инсон, бирор бир айирмачиликсиз, irqи, терисининг ранги, жинси, тили, дини, сиёсий эътиқоди ёки бошқа эътиқодларидан, миллий ёки ижтимоий келиб чиқишидан, мулкӣ аҳволи, қайси табақага мансублиги ва бошқа ҳолатларидан қатъи назар, мазкур Декларацияда эълон қилинган барча ҳуқуқлар ва эркинликлар соҳиби бўлиши керак.

Бундан ташқари, инсон мансуб бўлган мамлакат ёки ҳудуднинг сиёсий, ҳуқуқӣ ёки халқаро мақомидан қатъи назар, ушбу ҳудуд мустақилми, васийликдами, ўзини ўзи бошқарадими, ёки мустақиллиги бирор бир тарзда чекланганми, бундан қатъи назар сира айирмачилик бўлмаслиги керак.

3-модда

Ҳар бир инсон яшаши, эркинлик ва шахсий дахлсизлик ҳуқуқига эгадир.

4-модда

Ҳеч ким қулликда ёки қарамликда сақланиши мумкин эмас; қуллик ва қул савдосининг барча турлари тақиқланади.

5-модда

Ҳеч ким азоб-уқубатга ёки ваҳшийларча, инсонликка иснод бўлган ёки қадр-қимматни ҳўрлайдиган муомала ва жазога мустаҳиқ бўлмаслиги керак.

6-модда

Ҳар бир инсон, қаерда бўлишидан қатъи назар, ўзининг ҳуқуқ субъекти сифатида тан оlinиши ҳуқуқига эгадир.

7-модда

Барча одамлар қонун олдида тенгдир ва, сира айирмачиликсиз, қонун томонидан баббаравар муҳофаза этилиши ҳуқуқига эгадир. Барча одамлар мазкур Декларацияни бузадиган ҳар қандай камситишидан тенг муҳофаза қилиниши ҳуқуқига ва ана шундай камситишига гиж-гижлашдан тенг муҳофаза қилиниши ҳуқуқига эгадирлар.

8-модда

Ҳар бир инсон, мабодо унинг конституция ёки қонун бериб қўйган асосий ҳуқуқлари бузилгудек бўлса, нуфузли миллий суд томонидан ўз ҳуқуқларининг самарали тарзда тикланиши ҳуқуқига эгадир.

9-модда

Ҳеч ким ўзбошимчалик билан қамалиши, ушланиши ёки қувгин қилиниши мумкин эмас.

10-модда

Ҳар бир инсон, унинг ҳуқуқлари ва бурчларини белгилаш ва унга қўйилган жиноий айбнинг нечоғлиги асосланганлигини аниқлаш учун, батамом тенглик асосида, ўз иши ошкора, адолатнинг барча талабларига риоя этилиб, мустақил ва ҳолис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқига эгадир.

11-модда

1. Жиноят содир этишида айбланаётган ҳар бир инсонга ҳимоя учун барча имкониятлар яратиб берилиб, суд мажлисида ошкора тартибда қонуний йўл билан унинг айбдорлиги аниқланмагунча, беайб деб ҳисобланиш ҳуқуқига эгадир.

2. Ҳеч ким, бирор бир хатти-ҳаракат ёки фаолиятсизлик содир этилган вақтда, булар миллий қонунлар ёки халқаро ҳуқуққа кўра ўша пайтда жиноят деб топилмаган бўлса, шу жиноятни содир этганликлари асосида ҳукм қилинишлари мумкин эмас. Шунингдек, жиноят содир этилган вақтда қўланиши мумкин бўлган жазога нисбатан оғирроқ бир жазо қўланиши ҳам мумкин эмас.

12-модда

Ҳеч ким инсоннинг шахсий ёки оилавий ҳаётига ўзбошимчалик билан аралашиши, инсоннинг уй-жойи дахлсизлигига, унинг хатларидаги сирларга ёки ор-номуси ва шаънига ўзбошимчалик билан таъжовуз қилиши мумкин эмас. Ҳар бир инсон ана шундай аралашиш ёки ана шундай таъжовуздан қонун йўли билан ҳимоя ҳуқуқига эгадир.

13-модда

1. Ҳар бир инсон ҳар бир давлат ҳудудида эркин юриш ва ўзига истиқомат жойи танлаш ҳуқуқига эгадир.

2. Ҳар бир инсон ҳар қандай мамлакатдан, шу жумладан ўз мамлакатидан чиқиб кетиш ва ўз мамлакатига қайтиб келиш ҳуқуқига эгадир.

14-модда

1. Ҳар бир инсон таъқибдан бошқа мамлакатларда бошпана излаш ва бу бошпанадан фойдаланиш ҳуқуқига эгадир.

2. Мабодо, аслида сиёсатга дахлдор бўлмаган жиноят ёки Бирлашган Миллатлар Ташиклоти мақсадлари ва принципларига зид бўлган хатти-ҳаракат содир этилиши асосида жиноят юзага келса бу ҳуқуқдан фойдаланиш мумкин эмас.

15-модда

1. Ҳар бир инсоннинг фуқаролик ҳуқуқи бор.

2. Ҳеч ким ўзбошимчалик билан ўз фуқаролигини ўзгартириш ҳуқуқидан маҳрум этилиши мумкин эмас.

16-модда

1. Балоғатга етган эркаклар ва аёллар, ирқи, миллати ёки динига қараб бирор бир чеклашсиз никоҳдан ўтиш ва оила қуриш ҳуқуқига эгадирлар. Улар никоҳдан ўтаётганида ҳам, никоҳда бўлган вақтида ҳам ва никоҳ бекор қилинаётганида ҳам бир ҳуқуқлардан фойдаланадилар.

2. Никоҳ, никоҳдан ўтаётган иккала томоннинг хоҳиши ва батамом розилиги билангина тузилиши мумкин.

3. Оила жамиятнинг табиий ва асосий ҳужайрасидир ва у жамият, давлат томонидан муҳофаза этилиши ҳуқуқига эгадир.

17-модда

1. Ҳар бир инсон якка ўзи ёки бошқалар билан биргаликда мулкка эгаллик қилиш ҳуқуқи соҳибидир.

2. Ҳеч ким ўзбошимчалик билан ўз мулкидан маҳрум қилиниши мумкин эмас.

18-модда

Ҳар бир инсон фикр, виждон ва дин эркинлиги ҳуқуқига эгадир; бу ҳуқуқ ўз дини ёки маслагини ўзгартириши эркини, ўз дини ёки маслагига яқка тартибда ёки бошқалар билан биргаликда, таълимот, тоат-ибодатда ҳамда диний расм-русумлар ва бошқа шунга ўхшаш маросимларни адо этишида ҳалойиқ билан биргаликда ёки хусусий тарзда эътиқод эркинлигини қамраб олади.

19-модда

Ҳар бир инсон маслак эркинлигига ва буларни эркин ифодалаш ҳуқуқига эгадир; ушбу ҳуқуқ ҳеч бир ҳалалсиз ўз маслакларига риоя этиш эркинлигини ва ахборот ва гояларни ҳар қандай воситалар билан ҳамда давлат чегараларидан мустақил тарзда қидириш, олиш ва тарқатиш эркини қамраб олади.

20-модда

1. Ҳар бир инсон осойишта йигилишлар ва уюшмалар ўтказиш (тузиш) ҳуқуқига эгадир.
2. Ҳеч ким бирор бир уюшмага мажбуран киритилиш мумкин эмас.

21-модда

1. Ҳар бир инсон бевосита ёки эркинлик билан сайланган вакиллари воситада ўз мамлакатини бошқаришида иштирок этиш ҳуқуқига эгадир.
2. Ҳар бир инсон ўз мамлакатада давлат хизматида киришида тенг ҳуқуқига эгадир.
3. Халқ иродаси ҳукумат ҳокимиятининг негизи бўлмоғи лозим; бу ирода вақти-вақти билан бўладиган ва сохталаштирилмаган сайловда ўз аксини топиши, ушбу сайлов яли ва тенг сайлов ҳуқуқига кўра, яширин овоз бериш йўли билан ёки овоз бериш эркинлиги таъминлайдиган бошқа тенгма-тенг шакллар воситасида ўтказилиши керак.

22-модда

Жамият аъзоси сифатида ҳар бир инсон миллий куч-ғайратлар сарфлаш ва халқаро ҳамкорлик воситасида ҳамда ҳар бир давлатнинг тузими ва ресурсларига биноан ижтимоий таъминот ҳуқуқига, унинг қадр-қимматини сақлаб туриш ва шахсини эркин камолга етказиш ҳуқуқига эгадир.

23-модда

1. Ҳар бир инсон меҳнат қилиш, ишни ўз эрки билан танлаб олиш, меҳнатнинг адолатли ва қулай шароитлари бўлиши ва ишсизликдан муҳофиза этилиш ҳуқуқига эгадир.
2. Ҳар бир инсон, бирор бир камситишсиз тенг меҳнатга тенг ҳақ олиш ҳуқуқига эгадир.
3. Ҳар бир ишлаётган одам, унинг ўзи ва оиласи учун муносиб яшашни таъминлайдиган адолатли ва қониқарли даромад олиш, зарур бўлган ҳолларда ижтимоий таъминотнинг бошқа воситалари билан тўлдириладиган даромад олиш ҳуқуқига эгадир.
4. Ҳар бир инсон, касб иттифоқлари тузиш ва ўз манфаатларини ҳимоя қилиш учун касб иттифоқларига кириш ҳуқуқига эгадир.

24-модда

Ҳар бир инсон дам олиш ва бўш вақт ҳуқуқига, жумладан иш вақтини оқилона қисқартириш ҳамда ҳақ тўланадиган даврий таътил олиш ҳуқуқига эгадир.

25-модда

1. Ҳар бир инсон ўзи ва oilасининг сўхат-сaлюмaтлuгuнu uв фaрoвoнлuгuнu асрaш учун зaрур бўлгaн турмуш дaрaжaсuгa, шу жумлaдaн oзuқ-ovқaт, лuбoc, уй-жoй, тuббuй қaрoв uв зaрур ижтuмoй хuзмaт хуқуқuгa ҳaмдa ишсuз қoлгaнuдa, бeтoблuгuдa, нoгuрoнлuгuдa, бeвa бўлuб қoлгaнuдa, қaрuгaнuдa ёкu ўзuгa бoғлuк бўлмaгaн ҳoлaтлaргa кўрa тuрuкчuлuк учун мaблaғu бўлмaй қoлгaнuдa тaъмuнлaнuш хуқуқuгa эгaдuр.

2. Oнaлuк uв бoлaлuк aлoҳuдa вaсuйлuк uв ёрдaм хуқуқuнu бeрaдu. Нuкoҳдa турuб туғuлгaн uв нuкoҳсuз туғuлгaн бaрчa бoлaлaр бuр хuл ижтuмoй муҳoфaзaдaн бaҳрaмaнд бўлuшлaрu кeрaк.

26-модда

1. Ҳар бир инсон бuлuм oлuш хуқуқuгa эгaдuр. Тaълuм кaм дeгaндa бoшлaнгuч uв умууий тaълuм тeкuн бўлuшu кeрaк. Бoшлaнгuч тaълuм мaжбуруй бўлuшu лoзuм. Тeхнuкaвuй uв хунар тaълuмu бaрчaгa муҳaйё этuлuшu, oлий тaълuм эсa ҳaр бuр oдaмнuнг қoбuлuятu асoсuдa бaрчa учун бuр хuл муҳaйё этuлuшu кeрaк.

2. Тaълuм инсон шaхсuнuнг бaркaмoллuгuгa ҳaмдa инсон хуқуқлaрu uв асoсuй эркuнлuклaрuгa хурмaтнuнг oртuб бoрaвeрушuгa қaрaтuлuшu лoзuм. Тaълuм бaрчa хaлқлaр, ирқuй uв дuнuй гуруҳлaр ўртaсuдaгu ҳaмжuхaтлuккa, сaбр-бaрдoшгa uв дўстлuккa кўмaклaшuшu ҳaмдa Бuрлaшгaн Мuллaтлaр Тaшкuлoтuнuнг тuнчлuкнu сaқлaш бoрaсuдaгu фaoлuятuгa ёрдaмлaшuшu кeрaк.

3. Oтa-oнaлaр ёш бoлaлaрu учун тaълuм турuнu тaнлaб oлuшuдa нуфузлu хуқуқгa эгaдuрлaр.

27-модда

1. Ҳар бир инсон жaмuятнuнг мaдaнuй ҳaётuдa эркuн иштuрoк этuшu, сaнъaтдaн бaҳрaмaнд бўлuшu, илмuй тaрaққuётдa қaтнaшuшu uв унuнг нeъмaтлaрuдaн бaҳрaмaнд бўлuшu хуқуқuгa эгaдuр.

2. Ҳар бир инсон ўзu муaлuмuфu бўлгaн илмuй, aдaбuй ёкu бaдuй асaрлaр юзaсuдaн мaънaвuй uв мoддuй мaнфaaтлaрu ҳuмoя қuлушuшu хуқуқuгa эгaдuр.

28-модда

Ҳар бир инсон Мaзкур Дeклaрaцuядa бaён этuлгaн хуқуқлaр uв эркuнлuклaр тўлa-тўкuс рўёбгa чuқaдuгaн ижтuмoй uв хaлқaрo тaртuб бўлuшu хуқуқuгa эгaдuр.

29-модда

1. Ҳар бир инсон жaмuят oлдuдa мaжбуруят oлгaн, фaқaт шу тaхлuтдaгuнa инсон шaхсu эркuн uв тўлa-тўкuс кaмoл тoпuшu мумкuн.

2. Ҳар бир инсон ўз хуқуқ uв эркuнлuклaрuнuнг рўёбгa чuқuшuдa шундaй чeклaшлaргa муoтaлo бўлuшu мумкuнкu, булaр қoнун тoмoнuдaн бeлгuлaб қўyлушuшu ҳaмдa бундaн муддaо – бoшқaлaрнuнг хуқуқлaрu uв эркuнлuклaрu зaрур дaрaжaдa тaн oлушuшu uв хурмaт қuлушuшu ҳaмдa ахлoқ-oдoбнuнг aдoлaтлu тaлaблaрu ижтuмoй тaртuб ҳaмдa дeмoкрaтuк жaмuятдaгu бугунгu фaрoвoнлuкнuнг aдoлaтлu тaлaблaрu қoндuрuлгaн бўлсuн.

3. Aнa шу хуқуқ uв эркuнлuклaрнuнг aмaлгa oшuрулушu Бuрлaшгaн Мuллaтлaр Тaшкuлoтu мaқсaдлaрu uв прuнцuплaрuгa сuрa зuд бўлмaслuгu кeрaк.

30-модда

Ушбу Дeклaрaцuяшuнuнг бутун руҳu бuрoр бuр дaвлaтгa, шaхслaр гуруҳuгa ёкu aлoҳuдa шaхслaргa мaзкур Дeклaрaцuядa бaён этuлгaн хуқуқлaр uв эркuнлuклaрнuнг йўқ қuлушuшuгa қaрaтuлгaн бuрoр бuр

фаолият билан шугулланиши ёки хатти-ҳаракатлар содир этишига йўл қўйиб беради, деб талқин этилиши мумкин эмас.
